

NORGES HØYESTERETT

Den 19. januar 2012 avsa Høyesterett dom i

HR-2012-00149-A, (sak nr. 2011/1138), straffesak, anke over dom,

I.

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Tarjei Istad)

mot

A (advokat John Christian Elden)

B (advokat Torbjørn Kolås – til prøve)

II.

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Tarjei Istad)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder straffutmåling ved brudd på forurensningsloven, arbeidsmiljøloven og brann- og eksplosjonsvernloven ved driften av et større tankanlegg hvor man ulovlig tok imot store mengder bensin for rensing, og hvor håndteringen av avfall fra rensingen medførte eksplosjon og forurensning. Saken reiser videre spørsmål om lagmannsretten har handlet i strid med det kontradiktoriske prinsipp.

- (2) *Sakens bakgrunn*
- (3) Vest Tank AS – Vest Tank – eide et tankanlegg i Sløvåg i Gulen kommune. Selskapets vedtektsfestede formål var blant annet å ”eie og drive anlegg i Sløvåg for mottak og rensing av spillvann fra skipsfarten”. Anlegget hadde 17 tanker fordelt på tre tankgårder. Styreformann i selskapet var C, mens domfelte A var daglig leder.
- (4) Vest Tank hadde tillatelse fra Klima- og forureiningsdirektoratet – Klif – tidligere Statens forurensningstilsyn – for ”årlig mottak, oppbevaring og behandling av inntil 150 000 tonn oljeholdig spylevann og inntil 25 000 tonn oljeholdig sludgevann fra skip og offshorevirksomhet.” I vedlegget til søknaden fremgår det at det oljeholdige spylevannet er vann fra ”rengjøring av tanker og gassfrigjøring av råoljetanker på bøyelaster/tankskip” som kun inneholder ren råolje ”og ingen andre forurensninger, verken kjemikalier eller emulsjoner”. Det antatte oljeinnholdet ble angitt til 3-6 prosent. Spillvannet beskrives som oljeholdig sludgevann, det vil si lensevann fra skutebunnen på skip. Sammensetningen er angitt å være ”stort sett av vann” med ”olje, separatorrester, motoroljerester og vannbasert såpevann og annen partikulær forurensning”. Oljeinnholdet ble angitt å kunne variere, men at det vanligvis ville være under to prosent.
- (5) Høsten 2006 innledet Vest Tank et samarbeid med Trafigura. Dette selskapet hadde drevet med rensing av bensin med lavt oktantall og høyt svovelinnhold – såkalt ”coker gasoline”. Merkaptan er en av svovelforbindelsene i ”coker gasoline” som er svært illeluktende, korrosiv og meget giftig. De fleste industrialiserte land stiller derfor krav om lavt merkaptaninnhold i bensin. Bensin med høyere merkaptaninnhold kan av denne grunn bare selges i land som ikke har slike krav. ”Coker gasoline” blir også omtalt som ”Afrikabensin”.
- (6) Trafigura gjennomførte rensingen i åpent hav utenfor Gibraltar ved at skipet Probo Emu fikk pumpet om bord ”coker gasoline” fra andre tankskip. Om bord i Probo Emu ble bensinen tilsatt en blanding med cirka 30 prosent lut, 70 prosent vann og en katalysator som inneholdt kobolt. En del av merkaptanen i bensinen ble omdannet til merkaptider, som er saltene til merkaptanene. Merkaptidene ble skilt ut. Bensinen ble deretter pumpet tilbake i tankskipet den kom fra. Det sterkt basiske avfallet ble igjen om bord i Probo Emu.
- (7) Trafigura hadde tidligere levert lutavfall i Elfenbenskysten, hvor det hadde forårsaket store problemer. Trafigura kontaktet Vest Tank med forespørsel om de kunne ta imot avfallet. Det ble opplyst at avfallet blant annet inneholdt ”very high levels of merkaptan sulfur”, at det hadde en pH på 13 og flammepunkt på under 21 grader celsius. Vest Tank mottok deretter 310 kubikkmeter av denne typen avfall fra Probo Emu. Avfallet ble pumpet inn i tank T1. I tillegg mottok Vest Tank 700 kubikkmeter ”tank washing slops” som ble pumpet inn på tank T61.
- (8) Samarbeidet mellom Vest Tank og Trafigura ble deretter utvidet ved at renseprosessen som tidligere hadde foregått om bord i Probo Emu ble flyttet til Vest Tank. A kontaktet Klif for å avklare om Vest Tanks tillatelse tillot lutrensing av bensin og anga at det i første omgang ville dreie seg om et prøveprosjekt. Det er uklart om han fikk svar på dette fra Klif.

- (9) I perioden 5. november 2006 til 22. april 2007 mottok Vest Tank seks skipslaster med til sammen cirka 180 000 kubikkmeter "coker gasoline" som ble rensset ved lutvasking og lastet om bord i skipene igjen. Rensingen foregikk ved at bensinen ble pumpet fra tankskipene i flere omganger, hver på cirka 8 000 kubikkmeter. 4 500 kubikkmeter ble pumpet til tank T4, mens 3 500 ble pumpet til tank T3. Det ble tilsatt cirka 15 000 liter 30 prosent lut til 9 000 kubikkmeter bensin. Etter at blandingen hadde stått på tankene i 12 timer ble bensin med lavere merkaptannivå pumpet tilbake til tankskipet, mens avfallsblandingen ble liggende i tankene på land.
- (10) Tankene T3 og T4 sto ved siden av hverandre i tankgård II. Tank T4 var godkjent for væske av den aktuelle faregrad, såkalt A-væske, mens T3 bare var godkjent for væske av lavere faregrad. I løpet av perioden ble det også satt inn tre mindre tanker, C1, C2 og C3, i tankgård II. Det ble ikke søkt om godkjenning fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap for montering av disse tankene. Tank C1 ble benyttet til lagring av bensinen som er en A-væske.
- (11) Avfallet fra bensinrensingen bestod av en vannblanding av svovelholdige bensinkomponenter og lutrester. Etter at blandingen hadde stått urørt en periode, delte den seg i ulike skikt. På toppen ble det liggende et lag med bensin med høyt vanninnhold og andre brennbare avfallsprodukter. Dette ble skummet av og sendt til Stena Miljø for forbrenning. Et vannlag med noen bensinrester ble pumpet over i tank T61. Resten av lutavfallet ble liggende i T3 og T4 som en "kake". I T3 var det våren 2007 50 kubikkmeter av dette sterkt basiske avfallet. Etter hvert medførte mengden avfall i tankene at Vest Tank fikk problemer med å levere rensset bensin av den kvaliteten som var avtalt med Trafigura.
- (12) Blant annet av denne grunn ble det nødvendig å finne en løsning på avfallsproblemet. Helst ønsket man å finne en utvei som gjorde at Vest Tank kunne rense det meste av avfallet ved eget anlegg. Utslippstillatelsen fra Klif forutsatte at pH-verdien på utslippene fra Vest Tank måtte ligge mellom seks og ni. Avfallet var som nevnt sterkt basisk med en pH på mellom 12 og 13. Det ble gjort en rekke undersøkelser for å finne ut hvilke metoder som hadde vært benyttet i tilsvarende situasjoner, uten at man fant noen løsning. A uttalte til medarbeidere i Sløvåg at de fikk trylle.
- (13) I februar 2007 ble det etablert en prosjektgruppe med oppgave å løse avfallsproblemet. Gruppen bestod av fire ansatte ved Vest Tank; A, D, E og F. I tillegg deltok en ekstern konsulent; B. A er utdannet maskiningeniør og har videreutdanning innen miljøteknologi. Han har lang yrkeserfaring innen renseteknologi. D var operasjonssjef på Vest Tank. E var laborant og kom 1. februar 2007 til Vest Tank fra stilling i Mattilsynet. Hun var altså nyansatt på det tidspunktet prosjektgruppen ble etablert. F hadde bakgrunn hovedsakelig fra mekanisk industri. B driver firmaet G AS og var engasjert av Vest Tank for å bistå i et annet prosjekt som dreiet seg om bearbeiding av bio- og oljeslam med tanke på bruk i landbruket. Han er forsker på doktorgradsnivå – dr. scient innen jordkjemi – og driver rådgivning innen jordfag, vann og kjemi. De øvrige i gruppen oppfattet B som kjemieksperten.
- (14) Etter søk på Internett fant F at et anlegg for våtoksydasjon kunne brukes for å omdanne avfallet. A anslo kostnadene for å gjennomføre en slik prosess til 20 millioner kroner. Kostnadene, og også tidsaspektet, gjorde at denne løsningen ble vurdert som uaktuell. Flere andre alternativer ble også forkastet. B kom da med forslag om å nøytralisere

avfallet ved hjelp av saltsyre slik at det ble mulig å rense det ved eget anlegg. Hvor mye syre som skulle til for å nøytralisere avfallet ble drøftet, og B foreslo at E skulle gjennomføre en titrering – tilsetning av saltsyre i lutavfallet – og overvåke pH-utviklingen. Også varmeutviklingen ble vurdert, og B konkluderte med at temperaturen i tankene kunne stige med maksimalt 10 grader celsius.

- (15) E gjennomførte titreringen i begerglass i laboratoriet. Både hun, D og A syntes bruken av saltsyre fremstod som betenkelig. A bestemte etter et møte i prosjektgruppen 9. mai 2007 at det skulle gjennomføres en ”fullskalatest”. Disse forsøkene ble gjort av E og F. I et forsøk ble cirka 20 liter av lutavfallet blandet med rent vann, mens i et annet forsøk ble tilsvarende mengder av lutavfallet blandet med vann fra T61. I begge forsøkene utviklet det seg illeluktende gass, og væsken delte seg i tre fraksjoner. På toppen dannet det seg et tynt skumaktig skikt som var brennbart. I midtskiktet, som utgjorde den største delen, dannet det seg en vannfase. I tillegg ble det dannet et mindre bunnlag. Prøver av vannet i midtlaget ble sendt til analyse. Innholdet og mengden av gassen som ble dannet ble ikke overvåket. Heller ikke innholdet i avfallet som skulle nøytraliseres eller innholdet av T61 ble analysert.
- (16) E ba om at det måtte gjennomføres en risikoanalyse før saltsyretilsetningen ble gjennomført. A bestemte samme dag at det skulle gjennomføres en Sikker Jobb Analyse – SJA.
- (17) Det videre hendelsesforløpet beskriver lagmannsretten slik:

”I dagane før syretilsetjinga i T3 som tok til den 23. mai 2007, skumma F av all væske som danna seg over lutavfallet som utgjorde om lag 50 m³. Han pumpa deretter over om lag 205 m³ frå vatnsjiktet frå T61 samstundes som han rørde rundt lutavfallet som då blanda seg i vatnet. F lufta på T3 for å unngå at det skulle vera ei eksplosiv atmosfære over væskeflata. Omrøringa i T3 vart deretter gjort ved hjelp av ei sirkulasjonspumpe. Syretilførsla var førebudd med slange frå tankbil til tank T3.

Eit anna tiltak var at kolet i kolfiltertanken på T3 vart skifta ut som ein del av førebuinga.

Saltsyretilførsla tok til ved 15-16-tida 23. mai 2007 og med om lag 1 m³ i timen. F var på tanktoppen ved tre høve gjennom kvelden og natta til 24. mai. Siste gongen ved 5-tida utan at han registrerte noko som han reagerte på. Ved 6-tida kom det illeluktande gass frå tanken. Lukta var slik at folk på andre verksemder i Sløvåg ringde og klaga. Luktilhøva normaliserte seg etter om lag ein time.

Om lag kl 8 kom det damp eller dampliknande røyk ut or utlaupsrøyret på kolfilteret. Røykutviklinga er forklart slik at den kom nærast støyvis som røyksignal. I samband med damp eller røykutviklinga frå kolfilteret, vart tilførsla av saltsyra stoppa. Tilførsla vart starta att kring kl 9.

Om lag kl 10 oppdaga føraren av ein tankbil som tømde C1 for brennbart materiale henta frå T3, at det kom lyd av blåst ut av tankopningane på T3 og at sjøve tankkroppen på eit vis vreid seg. Deretter kom eksplosjonen og brannutviklinga. To andre vitne som baa stod med ryggen til T3 nær ved, høyrde òg blåst frå tanken før det small. Eit vitne som stod nokre hundre meter frå, men vendt mot Vest Tankanlegget, såg først at tanktoppen kom flygande til værs saman med ei kvit gassky og deretter kom eldsøyla og svart røyk.”

- (18) Mange mennesker i nærområdet fikk helseplager etter eksplosjonen. Minst åtte personer som befant seg i umiddelbar nærhet av tankanlegget, var i stor fare under eksplosjonen.

Det oppsto også omfattende materielle skader på anlegget og utstyr som befant seg på anlegget da eksplosjonen skjedde. Også et tankskip – Karen Knutsen – som lå ved kaien i Sløvåg, ble utsatt for fare. På grunn av varmeutviklingen klarte ikke mannskapet å få løs skipet, men det er ikke opplyst at skipet fikk skader. Jeg kommer nærmere tilbake til skadene under drøftelsen av tiltalebeslutningen post IV b.

- (19) Statsadvokatene ved Økokrim tok 16. juni 2009 ut tiltale mot styreformann C, daglig leder A og rådgiver B.
- (20) A ble satt under tiltale for overtredelse av forurensningsloven § 79 annet ledd, jf. avfallsforskriften § 17-7 første punktum, jf. § 11-6 – tiltalebeslutningens post III – og forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a, jf. annet ledd annet straffalternativ jf. § 7 første ledd – tiltalebeslutningens post IV. Videre ble han tiltalt for overtredelse av arbeidsmiljøloven § 19-1 første til tredje ledd, jf. § 4-1 første ledd, jf. § 20-2 jf. internkontrollforskriften § 5 annet ledd nr. 6, jf. fjerde ledd, jf. § 10 – tiltalebeslutningens post V – og brann- og eksplosjonsvernloven § 42, jf. § 43 bokstav b, jf. forskrift om brannfarlig vare § 6-4 jf. § 3-4 annet og tredje ledd, jf. § 1-3 første ledd – tiltalebeslutningens post VI – og brann- og eksplosjonsvernloven § 42, jf. forskrift om eksplosjonsfarlig atmosfære § 6 jf. § 9 – tiltalebeslutningens post VII.
- (21) B ble satt under tiltale for overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a, jf. annet ledd annet straffalternativ, jf. § 7 første ledd – tiltalebeslutningens post IV b.
- (22) C ble – med unntak for postene V b og VII b – satt under tiltale for de samme forholdene som A. I tillegg ble han tiltalt for overtredelse av straffeloven § 275, jf. § 276 og straffeloven § 272 annet ledd nr. 2, jf. tredje ledd – tiltalebeslutningens post I og II.
- (23) Nordhordland tingrett, som var satt med fagkyndige meddommere, avsa dom 26. mars 2010 med følgende domsslutning for så vidt gjelder A og B:

”A:

1. **A født 19. juli 1949 frifinnes for tiltalebeslutningens post III**
2. **A domfelles for overtredelse av:**
  - **Forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a jf. annet ledd første straffalternativ jf. § 7,**
  - **forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a jf. annet ledd annet straffalternativ jf. § 7,**
  - **arbeidsmiljøloven § 19-1 (1)-(3) jf. § 4-1 (1) jf. § 20-2 jf. internkontrollforskriften av 6. desember 1996 nr 1127 § 5 annet ledd nr 6 jf. fjerde ledd jf. § 10,**
  - **brann og eksplosjonsvernloven § 42 jf. § 43 b jf. forskrift av 26. juni 2002 nr 744 om brannfarlig vare § 6-4 jf. § 3-4 annet og tredje ledd jf. § 1-3 første ledd,**
  - **brann og eksplosjonsvernloven § 42 jf. forskrift av 30. juni 2003 om eksplosjonsfarlige atmosfærer § 6, jf. § 9**
  - **jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd**

til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder
3. **A fradømmes retten til i 5 – fem – år å drive virksomhet eller være daglig leder av et selskap eller å sitte i et selskaps styre hvor denne virksomhet**

krever tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet eller fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

4. Sakskostnader idømmes ikke.

...

B:

1. B, født 24. mai 1958, dømmes for overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a, jf. bokstav e, jf. annet ledd annet straffalternativ, jf. § 7 til fengsel i 45 – førtifem – dager som gjøres betinget med en prøvetid på to år, jf. strl §§ 52 flg.

2. Sakskostnader idømmes ikke.”

(24) C ble frifunnet for overtredelse av tiltalebeslutningens post III, IV b, V c, VI a og VII c. For øvrig ble han dømt i henhold til tiltalen til en straff av fengsel i ett år og seks måneder og fradømt retten til i fem år å drive virksomhet eller være daglig leder av et selskap eller sitte i et selskaps styre hvor virksomheten krever tillatelse fra Klif eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

(25) De tre domfelte fremsatte fullstendig anke til Gulating lagmannsrett for de forholdene de var dømt for. Påtalemyndigheten anket over frifinnelsen under post III for C og A og over straffutmålingen for alle tre domfelte. I tillegg motanket påtalemyndigheten overfor C for de tilfellene han var frifunnet for. I beslutning 4. november 2010 nektet lagmannsretten Cs anke over postene I og II fremmet. For øvrig ble ankene fremmet til ankeforhandling.

(26) Lagmannsretten ble satt med to fagkyndige meddommere og to meddommere fra det alminnelige utvalget. Under ankeforhandlingen i lagmannsretten fikk C lovlig forfall. Lagmannsretten vedtok derfor å utsette den videre ankeforhandlingen for hans vedkommende. Den 26. mai 2011 avsa Gulating lagmannsrett dom med følgende domsslutning:

- ”1. A, fødd 19.07 1949, vert dømd for brot på
- forureiningslova § 79 andre ledd, jf avfallsføresegna 1. juni 2004 nr 930 § 17-7 første punktum, jf same føresegn § 11-6,
  - forureiningslova § 78 første ledd a, jf andre ledd andre straffalternativ, jf same lov § 7 første ledd,
  - arbeidsmiljølova § 19-1 (1) – (3), jf same lov § 4-1 (1), jf same lov § 20-2, jf internkontrollføresegna 6. desember 1996 nr. 1127 § 5 andre ledd nr 6, jf fjerde ledd, jf same føresegn § 10,
  - brann og eksplosjonsvernlova § 42, jf same lov § 43 b, jf føresegn 26. juni 2002 nr 744 om brannfarleg vare § 6-4, jf same føresegn § 3-4 andre og tredje ledd, jf same føresegn § 1-3 første ledd og
  - brann og eksplosjonsvernlova § 42, jf føresegn 30. juni 2003 om eksplosjonsfarlege atmosfærar § 6, jf same føresegn § 9,
- alt samanhalde med straffelova §§ 62 og 63 andre ledd, til fengsel i 1 – eitt – år og 6 – seks – månader.
2. A betalar sakskostnader til det offentlege med 10 000 – titusen – kroner.
3. B vert frifunnen.”

(27) Påtalemyndigheten har overfor A anket over straffutmålingen, herunder også spørsmålet om illeggelse av rettighetstap. Videre har påtalemyndigheten anket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet for Bs del. Påtalemyndighetens anke er tillatt fremmet.

- (28) A har anket over lagmannsrettens lovanvendelse, saksbehandling og straffutmåling. Høyesteretts ankeutvalg har tillatt anken fremmet for så vidt gjelder straffutmålingen. Utenfor anken har forsvarerne for Høyesterett i tillegg anført at det foreligger saksbehandlingsfeil som må lede til hel eller delvis opphevelse av lagmannsrettens dom.
- (29) Vest Tank ble 23. mai 2007 solgt til Alexela Norway Holding AS. Aktor har i skranken for Høyesterett opplyst at Økokrim utferdiget forelegg på to millioner kroner til selskapet for de samme forholdene som vår sak gjelder. Forelegget ble vedtatt 8. juli 2009.
- (30) *Jeg er kommet til at påtalemyndighetens anke fører frem. I det følgende vil jeg først gå gjennom straffutmålingen for A og herunder ta stilling til den anførte saksbehandlingsfeilen. Dernest vil jeg se på påtalemyndighetens anke knyttet til B.*
- (31) *Straffutmålingen for A*
- (32) *Tiltalebeslutningens post III*
Denne posten har – slik saken står for Høyesterett – bare betydning for A. Posten lyder:

” Forurensningsloven 13. mars 1981 nr 6 § 79 andre ledd,

Hvoretter det i forskrift etter §§ 30 – 33 kan bestemmes at forsettlig eller uaktsom overtrjedelse av forskriften straffes med bøter,

jf avfallsforskriften 1. juni 2004 nr 930 § 17-7 første punktum,

Hvoretter overtrjedelse av bestemmelser i forskriften med hjemmel i forurensningsloven §§ 30 – 33 kan straffes med bøter, jf forurensningsloven § 79 annet ledd,

jf samme forskrift § 11-6,

Hvoretter den som håndterer farlig avfall skal ha tillatelse fra Statens forurensningstilsyn, fylkesmannen eller den Miljøverndepartementet bemyndiger.

Grunnlag er følgende forhold:

...

Mandag 16. oktober 2006 på Vest Tank AS (nå Alexela Sløvåg AS) sitt anlegg på Sløvåg industriområde i Gulen, i egenskap av ... daglig leder (A) i Vest Tank AS, tok han del i beslutningen om og gjennomføringen av at Vest Tank AS mottok til tank T1 ca 310 m3 sluttbehandlingsavfall fra skipet M/T Probo Emu, kallesignal 3FOF9. Avfallet var fra avsvovlingen av coker gasoline, som i det vesentlige er bensin med lavt oktantal og høyt svovelinnhold, som ble gjort om bord på skipet utenfor Gibraltar. Avfallet besto i hovedsak av lut (NaOH) med høyt innhold av svovelforbindelser (disulfider og merkaptider) og rester av coker gasoline. Avfallet var sterkt basisk (ca. pH 13), og coker gasoline hadde et flammepunkt under 21 grader Celsius.

Mottaket skjedde til tross for at foretaket ved Statens forurensningstilsyns tillatelse 5. desember 2001, endret 2. mai 2006, og brev 24. april 2004 kun hadde lov til årlig å motta, oppbevare og behandle inntil til sammen 175 000 tonn oljeholdig spylevann og oljeholdig slugdevann fra skip og offshorevirksomhet.”

- (33) Avfallsforskriften § 11-6 oppstiller krav om at den som skal håndtere farlig avfall, skal ha tillatelse fra Klif. Etter forskriftens § 17-7 jf. forurensningsloven § 79 annet ledd, kan forsettlig eller uaktsom overtrjedelse av § 11-6 straffes med bøter.

(34) Lagmannsretten har funnet det klart at tillatelsen Vest Tank hadde til å håndtere farlig avfall – tillatelsen til håndtering av oljeholdig spylevann og oljeholdig sludgevann som jeg alt har gjort rede for – ikke omfattet håndtering av avfallet fra avsvovlingen av ”coker gasoline” ombord på Probo Emu. Avfallsforskriften § 11-6 er dermed objektivt sett overtrådt. Lagmannsretten har videre funnet at A var klar over at tillatelsen ikke dekket håndtering av avfallet fra Probo Emu, og at han dermed har overtrådt avfallsforskriften § 11-6 forsettlig.

(35) Bøtestraffen som overtredelsen kvalifiserer for, blir å anse som en skjerpene omstendighet ved straffutmålingen for de øvrige forholdene A er dømt for i lagmannsrettens dom, jf. straffeloven § 63 annet ledd.

(36) *Tiltalebeslutningens post IV*
Posten knytter seg for As del til to overtredelser av forurensningsloven § 78. Lovgrunlaget er i tiltalebeslutningen beskrevet som følger:

”IV. Forurensningsloven 13. mars 1981 nr 6 § 78 første ledd bokstav a jf andre ledd andre straffalternativ,

Hvoretter den som forsettlig eller uaktsomt gjør eller setter i verk noe som kan forurense i strid med denne lov eller forskrifter i medhold av denne loven, og det er voldt fare for menneskers liv eller helbred, straffes med bøter eller fengsel inntil fem år,

jf samme lovs § 7 første ledd,

Hvoretter ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.”

(37) Før jeg går nærmere inn på de to forholdene A er dømt for under denne posten, vil jeg først si noe generelt om det objektive gjerningsinnholdet og skyldkravet som oppstilles i forurensningsloven § 78.

(38) *Nærmere om forurensningsloven § 78*
De delene av bestemmelsen som er relevant i vår sak lyder:

”Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder eller begge deler straffes den som forsettlig eller uaktsomt

**a) har, gjør eller setter i verk noe som kan forurense i strid med denne lov eller forskrifter i medhold av loven,
...”**

(39) Annet ledd fortsetter:

”Har overtredelsen voldt fare for stor skade eller ulempe, eller det forøvrig foreligger skjerpene omstendigheter, kan fengsel inntil 2 år anvendes, men inntil 5 år dersom overtredelsen har voldt fare for menneskers liv eller helbred.”

(40) Første ledd bokstav a rammer altså den som forsettlig eller uaktsomt har, gjør eller setter i verk noe som ”kan” forurense i strid med loven. Formuleringen ”kan” innebærer at straff etter bestemmelsen ikke er betinget av at det har intrådt forurensning. Det kreves heller ikke at det har oppstått en konkret fare for forurensning. På den annen side følger det av forarbeidene at faren ikke kan være helt minimal, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979–80) side 171,

jf. NOU 1977:11 Tiltak mot forurensning side 21. Hvor stor risiko for forurensning som generelt må foreligge for at § 78 første ledd kommer til anvendelse, må avgjøres konkret, og vil henge sammen med skadepotensialet og omfanget av den potensielle forurensningen.

- (41) Videre er det en forutsetning at forurensningen er i strid med loven eller forskrifter i medhold av loven. Hva som er lovlig forurensning fremgår av forurensningsloven §§ 7-9 og 11. Etter § 7 må ingen "ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11". Lovlig forurensning etter § 8 er blant annet forurensninger som "ikke medfører nevneverdige skader eller ulemper", jf. § 8 tredje ledd. Forurensning som etter lovens ordning ikke er lovlig etter §§ 8 og 9 må ha tillatelse etter § 11.
- (42) Etter forurensningsloven § 78 annet ledd øker strafferammen fra fengsel i inntil tre måneder til fengsel inntil to år dersom overtredelsen har "voldt fare for stor skade eller ulempe" eller det "forøvrig foreligger skjerpene omstendigheter". Strafferammen øker ytterligere inntil fengsel i fem år dersom overtredelsen har "voldt fare for menneskers liv eller helbred". Disse straffskjerpene alternativene krever at det har oppstått en konkret og aktuell fare, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979–80) side 173, men det kreves ikke at skaden eller ulempen er inntrådt.
- (43) For så vidt gjelder skyldgraden som kreves for å dømmes etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ følger det av Ot.prp. nr. 11 (1979–80) side 173 at

"... det er såkalt uforsettlig følger som går inn under straffeloven § 43, det her er tale om. Bestemmelsen får derfor bare anvendelse dersom forøveren kunne ha innsett muligheten av følgen. Men det kreves ikke at det var uaktsomhet av han å overse muligheten."

- (44) Det samme signaliseres ved at uttrykket "voldt" er benyttet i lovteksten. Det er altså oppstilt et særlig lavt skyldkrav for at de forhøyede strafferammene i annet ledd skal komme til anvendelse, jf. også straffeloven § 43. Imidlertid vil høyere skyldgrad ha betydning ved den konkrete straffutmålingen.
- (45) Hva som utgjør fare for "menneskers liv eller helbred" er ikke definert i loven eller kommentert nærmere i forarbeidene. Alternativet "fare for menneskers liv" må forstås som at det må foreligge fare for at menneskeliv kan gå tapt. Fare for menneskers "helbred" er derimot ikke like entydig. I forhold til det tilsvarende begrepet i straffeloven § 229 er det i Andenæs, Spesiell strafferett og formuesforbrytelsene, samlet utgave ved Andorsen, side 85, lagt til grunn at:

"Enhver varig forringelse av sunnhetstilstanden er en skade på helbred, derimot ikke en forbigående kvalme eller svimmelhet. Hvis handlingen har ført til sengeleie eller arbeidsudyktighet, vil en nok regne det for skade på legeme eller helbred selv om tilstanden går over i løpet av noen dager. Alternativet skade på helbred har liten selvstendig betydning ved siden av skade på legeme. Det kan imidlertid tenkes at skaden er av ren psykisk art. Offeret får for eksempel en angstnevrose på grunn av voldshandlingen."

- (46) Det er naturlig å legge de samme utgangspunktene til grunn for forståelsen av begrepet "helbred" i forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ. Det er imidlertid også noen forskjeller mellom straffeloven § 229 og forurensningsloven § 78 annet ledd

annet straffalternativ som må tas i betraktning. Blant annet har § 78 annet ledd annet straffalternativ en noe høyere øvre strafferamme enn § 229 første straffalternativ. Videre er skyldkavet i § 78 annet ledd annet straffalternativ lavere enn i straffeloven § 229. Etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ er det, som nevnt, tilstrekkelig at gjerningsmannen kunne ha innsett muligheten av følgen, mens det etter § 229 kreves forsett med hensyn til skadefølgen. I tillegg er det den forskjell at det etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ ikke kreves at det har oppstått noen skade. Etter straffeloven § 229 må skade ha inntrådt for at straff etter bestemmelsen kommer på tale. Dette kan muligens tilsi at det kreves noe mer for at helbredsalternativet er oppfylt i forurensningslovens § 78 annet ledd enn i straffeloven § 229.

- (47) A har anført at farer som oppstår som en konsekvens av eksplosjonen – og ikke som en konsekvens av forurensningen – ikke er den typen farer som omfattes av forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ. Det er vist til Ot.prp. nr. 11 (1979–80) side 173 hvor det uttales:

”Har overtredelsen medført forurensninger som volder fare for menneskers liv eller helse kan forholdet bli rammet av annet punktum.”

- (48) Jeg er enig i at denne forarbeidsuttaalelsen isolert sett kunne tyde på at de umiddelbare farene eksplosjonen skaper – som for eksempel flygende gjenstander – faller utenfor de farer som kan danne grunnlag for anvendelse av forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ. Bestemmelsens ordlyd er imidlertid ikke til hinder for at også de umiddelbare farene ved eksplosjonen tas i betraktning: Hvis overtredelsen av første ledd volder fare for menneskers liv og helse, vil handlingen etter en ordlydsfortolkning omfattes av annet ledd annet straffalternativ uansett hvordan faren har materialisert seg. I tillegg legger jeg vekt på at definisjonen av forurensning i forurensningsloven § 6 er meget vid:

”Med forurensning forstås i denne lov:

- 1) tilførsel av fast stoff, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen,
  - 2) støy og rystelser,
  - 3) lys og annen stråling i den utstrekning forurensningsmyndigheten bestemmer,
  - 4) påvirkning av temperaturen
- som er eller kan være til skade eller ulempe for miljøet.**

Som forurensning regnes også noe som kan føre til at tidligere forurensning blir til økt skade eller ulempe, eller som sammen med miljøpåvirkning som nevnt i nummer 1 til 4, er eller kan bli til skade eller ulempe for miljøet.”

- (49) Eksplosjonen ved Vest Tank hadde flere konsekvenser som faller direkte inn under § 6 første ledd nr. 1-4. Disse konsekvensene er å anse som forurensning etter loven. I forhold til eventuelle følger av en eksplosjon er det særlig av betydning at også ”gass til luft” regnes som forurensning. Med denne vide definisjonen av hva som er forurensning og det uspesifiserte farebegrepet i § 7 og § 78 kan jeg ikke se at det er grunnlag for å tolke § 78 innskrenkende slik at farene som oppstår utelukkende som en konsekvens av eksplosjonen faller utenfor bestemmelsen.
- (50) I denne sammenheng viser jeg også til at de aktuelle farene ikke er noe straffbarhetsvilkår etter brann- og eksplosjonsvernloven, og at arbeidsmiljøloven § 19-1 i utgangspunktet ikke omfatter skade på andre enn arbeidstakerne, jf. Jakhelln, *Arbeidsrett.no* kommentarer

til arbeidsmiljøloven, 3. utgave side 1320. Dette taler også mot å tolke forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ innskrenkende.

- (51) Jeg legger etter dette til grunn at alle farene som ble skapt ved overtredelsen av forurensningsloven skal tas i betraktning ved straffutmålingen etter forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ.
- (52) Hvis en overtredelse av forurensningsloven har medført at faren har realisert seg i skade på menneskers liv eller helbred, vil også det få betydning ved straffutmålingen, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979–80) side 173. I forhold til de oppståtte skadene kan den utviste skyld være en annen enn i forhold til farene som er voldt ved overtredelsen. Også den skyld som er utvist i forhold til de faktiske skadene vil ha betydning ved straffutmålingen.
- (53) *Tiltalebeslutningens post IV a*
Grunnlaget for tiltalen på dette punktet er beskrevet slik:

”I perioden fra 5. november 2006 til 22. april 2007 på Vest Tank AS (nå Alexela Sløvåg AS) sitt anlegg på Sløvåg industriområde i Gulen, i egenskap av ... daglig leder (A) i Vest Tank AS, tok han del i beslutningen om og gjennomføringen av at Vest Tank AS mottok og renset/avsvovlet coker gasoline, som i det vesentlige er bensin med lavt oktantall og høyt svovelinnhold. Prosessen ble gjennomført til tross for at Vest Tank AS ikke hadde tillatelse til slik virksomhet fra Statens forurensningstilsyn. Rensing/avsvovling foregikk ved at det ble tilsatt lut (NaOH) til coker gasoline på vei inn på tankene T3 og T4, som sto på land på Vest Tank AS sitt anlegg. I forbindelse med rensingen/avsvovlingen ble tankene C1, C2 og C3 benyttet som avlastnings-/mellomlagringstanker for coker gasoline og/eller avfallet som ble dannet. Tankene C1, C2, C3 og T3 var ikke godkjent for denne bruk. Rensing/avsvovlingen omfattet coker gasoline-laster à 30 000 – 40 000 m³ fra følgende skip:

- M/T Highland, kallesignal V7IK9
- M/T Tver, kallesignal ELT15
- M/T Arctic Blizzard, kallesignal 9HMK8
- M/T Torm Thyra, kallesignal OUVN2
- M/T Puze, kallesignal V7KY8
- M/T Afrodite, kallesignal C6U17

Prosessen med håndtering av coker gasoline, med bl.a. bruk av ikke godkjente tanker og manglende tillatelser, medførte fare for liv eller helbred. Dette fordi prosessen innebar fare for eksplosjon og derigjennom fare for forurensning ved at coker gasoline og sterkt basisk bunnfall inneholdende giftige svovelforbindelser kunne komme ut i miljøet og derigjennom føre til helsefare for ansatte og befolkningen i nærområdet.

Det oppsto også et branntilløp i forbindelse med prosessen i januar 2007. Branntilløpet skjedde i plastmaterialet som omsluttet et fleksibelt rør på taket av tank T3, som A hadde sørget for å installere. Dette medførte en stor eksplosjonsfare fordi tank T3 inneholdt opptil ca 3 000 m³ coker gasoline som var under rensing. Dersom tank T3 hadde eksplodert, var det også fare for at tank T4 kunne eksplodere fordi den sto rett ved siden av T3, og inneholdt på det tidspunkt opptil ca 4000 m³ coker gasoline. Det var også fare for at en eksplosjon i T3 kunne ha spredd seg til skipet som lå ved kai mens coker gasoline ble renset. Det var således fare for liv for H, I og J som arbeidet på tankanlegget, og for mannskap om bord på skipet.”

- (54) Lagmannsretten har funnet at det var A som ”ga grønt lys” for bensinrensingen, noe som medførte at Vest Tank mottok, renset og lastet cirka 180 000 kubikkmeter ”coker gasoline”. Avgassene fra denne virksomheten medførte forurensning utover det som kan gjøres uten tillatelse etter forurensningsloven § 8. Lagmannsretten beskriver at avgassingene fra bensinproduktet var slik at det medførte ulemper for menneskene i

området på og omkring tankanlegget i Sløvåg. Klif hadde ikke gitt tillatelse til denne forurensningen, og lagmannsretten kom til at A forsettlig gjennomførte bensinrensingen til tross for at Vest Tank ikke hadde tillatelse. Lagmannsretten har med andre ord funnet at A forsettlig satte i verk bensinrensing som førte til forurensning i strid med loven, jf. forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a.

- (55) Lagmannsretten kom videre til at overtredelsen voldt slik fare at forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ er anvendelig. Lagmannsretten fant at mottaket, rensingen og lastingen av bensinproduktet på tank T3 innebar en konkret fare for forurensning ved at det kunne oppstå eksplosjon og/eller brann i anlegget. Bensinproduktet Vest Tank mottok hadde et flammepunkt på under 23°C og var derfor å regne som en A-væske. Tank T3, som ble benyttet ved bensinrensingen, var ikke godkjent for A-væske. Videre ble tank C1 benyttet til mellomlagring av bensinen og heller ikke denne tanken var godkjent for A-væske. Denne bruken av ikke godkjente tanker innebar en konkret fare for forurensning ved at det kunne oppstå eksplosjon og/eller brann i anlegget. Dette kunne igjen føre til utslipp av bensin og lutavfall. Bensinen hadde i tillegg et høyt innhold av forskjellige svovelforbindelser og oktanforsterkende stoffer som Metyl Tert-Butyleter.
- (56) En særlig fare ble voldt ved den måten Vest Tank søkte å håndtere luktproblemet som følge av bensinrensingen. For å begrense lukten av avgassingene fra tankene, ble det montert aktivt kull på tanktoppene på T3 og T4. I tillegg ble det tilført ozon til utluftingen på T3. Tilførselen av ozon på utluftingen gjennom kullfilteret på T3 innebar en stor fare for brann i bensinavgassene fra T3 og dermed eksplosjon i tanken, idet det under ozontilførselen oppsto varmgang i plastmaterialet i røret mot utluftingen på tanktoppen. Forholdet ble oppdaget av to medarbeidere som var på tanktoppen, og tiltaket ble deretter avvirket.
- (57) Høyesterett kan på grunnlag av lagmannsrettens domspremisser prøve om forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ er anvendelig. Lagmannsrettens beskrivelse viser at opplegget med bensinrensing – ikke minst bruken av ozon gjennom kullfilteret hvor det oppsto varmgang – innebar en konkret fare for at det skulle oppstå brann og/eller eksplosjon i tankanlegget, og dermed fare for liv og helse for folk på og ved anlegget og ellers i nabolaget. Videre var det fare for helseplager for befolkningen i området av den typen som faktisk oppsto etter eksplosjonen 24. mai 2007. Jeg er enig med lagmannsretten i at dette innebærer at overtredelsen objektivt sett har voldt fare for menneskers liv og helse, jf. forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ.
- (58) Jeg går så over til å se på hvilken skyldgrad A har utvist i forhold til den faren som ble voldt ved bensinrensingen. Lagmannsretten beskriver As subjektive forhold på følgende måte:

”Ut frå A sin kunnskap om løyvet frå Klif, særmerka med bensinen, særleg opplysninga om flammepunkt, bruk av T3 utan A-væske godkjenning, bruk av tank C1 utan godkjenning og med ein arbeidsstøkk som ikkje hadde arbeidd med den slags prosessar tidlegare, legg lagmannsretten utan tvil til grunn at A med forsett gjennomførde bensinreinsinga uløyves. Prosessen innebar fare for forureining med fare for liv og helse for folk på anlegget og i grannelaget. A si forståing av utfordringane knytt til bensinreinsinga kjem til uttrykk i skjerm-posten som han 7. oktober 2006 sende til K [Trafikuras representant].”

- (59) I e-posten av 7. oktober 2006, som lagmannsretten viser til, fremgår det at A var klar over at det ville oppstå avgasser som følge av opplegget med bensinrensingen.
- (60) Selv om de siterte formuleringene kan trekke i retning av at lagmannsretten har funnet at A forsettlig voldte fare for menneskers liv eller helbred, jf § 78 annet ledd annet straffalternativ, er det ikke uttrykt klart. Jeg finner det derfor vanskelig å legge til grunn at han også har handlet forsettlig i forhold til de aktuelle farene. Lagmannsrettens dom lider av en svakhet ved at det ikke er gjort rede for bestemmelsens oppbygging og de ulike skyldkravene etter første og annet ledd. Etter min mening viser lagmannsrettens beskrivelse av As opptreden at han i alle fall har opptrådt grovt uaktsomt – på grensen til det forsettlige – i forhold til den fare som ble voldt for menneskers liv og helbred ved opplegget med bensinrensingen.
- (61) Oppsummeringsmessig legger jeg til grunn for straffutmålingen for A på post IV a at han har overtrådt § 78 første ledd bokstav a, jf. annet ledd annet straffalternativ og at stafferammen er fem år. Overtredelsen er forsettlig i forhold til første ledd bokstav a og grovt uaktsom i forhold til annet ledd annet straffalternativ.
- (62) *Tiltalebeslutningens post IV b*
Tiltalebeslutningens post IV b knytter seg til forsøket på å nøytralisere det sterkt basiske og svovelholdige avfallet som oppsto som følge av bensinrensingen, og som førte til eksplosjonen ved Vest Tank 24. mai 2007. Posten gjelder både A og B, men jeg ser i første omgang på As forhold.
- (63) Grunnlaget er i tiltalebeslutningen beskrevet slik:

”Som følge av rensing av coker gasoline nevnt i post IV a inneholdt tank T3 i mai 2007 ca 50 m³ sterkt basisk avfall, i form av bunnfall. Bunnfallet inneholdt svovelforbindelser (merkaptider og disulfider). For å løse opp, nøytralisere og fjerne dette bunnfallet tok han i egenskap av ... daglig leder (A) og som kjemisk rådgiver (B) for Vest Tank AS del i beslutningen og gjennomføringen med at Vest Tank AS tilsatte til tank T3 ca 205 m³ olje- og kjemikalieforurenset vann fra tank T61, og deretter 14 –15 m³ saltsyreløsning (30 – 36 % HC1 løst i vann) fra ettermiddagen 23. mai 2007 til morgenen 24. mai 2007. Renseprosessen ble foretatt til tross for at [det] ikke forelå tillatelse fra Statens forurensningstilsyn og til tross for at prosessen ble gjennomført på tank som av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kun var godkjent for C-væske. Saltsyren førte til omfattende frigjøring av flyktige og brennbare merkaptaner fra bunnfallet, som fordampet fra overflatelaget og blandet seg med luft slik at det ble dannet en eksplosiv atmosfære i tanken.

De flyktige og brennbare forbindelsene som ble dannet inne i tank T3 førte også til en glødebrann i et luftfilter på toppen av tanken som inneholdt aktivt kull. Filteret manglet flammesperre, og brennbar gassblanding fra tanken ble antent av glødende partikler eller varme flater i nedre del av luftfilteret. Flammen forplantet seg til tanken, som eksploderte.

Eksplosjonen forårsaket brann i hele tankgård II, herunder tank T4 som inneholdt ca 300 m³ coker gasoline og ca 300 m³ rester fra rensing av coker gasoline samt tankene C1, C2 og C3, som også inneholdt coker gasoline og/eller rester fra rensing av coker gasoline. En kontorbygning som sto ca 16 meter unna tankgård II og to tankvogner som sto parkert like ved tankgård II, ble antent og brant opp.

Som følge av skader påført ved eksplosjonen ble ansatte D, som ved eksplosjonstidspunktet oppholdt seg utenfor tankgård II, behandlet på Haukeland sykehus for lettere brannskader. D er fortsatt sykemeldt på grunn av den psykiske

belastningen ulykken har påført ham. Ansatte E ble behandlet på legevakta for mindre skader.

I tillegg til D og E representerte eksplosjonen også en fare for menneskers liv eller helbred for minst åtte personer som oppholdt seg ved tankgård II eller i kontorbygningen. Blant dem var Vest Tank AS ansatte D bare sekunder før eksplosjonen inne i tankgård II, mens Vest Tank AS ansatte H hadde vært der ca fem minutter før. Vest Tank AS ansatte F var dessuten oppe på taket av tank T3 ca fem timer før eksplosjonen.

Eksplosjonen førte til akutt utslipp av sot og stoffer som bl.a. hydrokarboner, svoveldioksid, sulfider, merkaptaner i form av omfattende røyk fra brannen. Utslipet medførte blant annet kraftige betennelsesreaksjoner på slimhinner, kvalme og hodepine for personer som oppholdt seg i nærheten av eksplosjonen. Dette gjaldt blant annet mannskapet på M/T Karen Knutsen som hjalp til i slukningsarbeidet, og personer som arbeidet ved bedrifter i nærheten. I tillegg har, fra eksplosjonstidspunktet og frem til i dag, et tohundretalls personer i Gulen og Masfjorden kommuner i ulik grad vært plaget med særlig kvalme, hodepine, slapphet og irriterte slimhinner. Utslipet førte også til fare for mer alvorlige helseplager.”

- (64) Som nevnt medførte bensinrensingen at det etter hvert bygget seg opp en ”kake” med lutavfall i tankene T3 og T4. Lutavfallet representerte et problem, og det ble nedsatt en prosjektgruppe for å finne frem til en løsning. Lagmannsretten har funnet at A var den i prosjektgruppen som avgjorde hvilket opplegg det skulle satses på. For så vidt gjelder arbeidet i prosjektgruppen og hendelsesforløpet frem til eksplosjonen, viser jeg til min innledende gjennomgang av faktum.
- (65) Ut fra at det oppsto eksplosjon og brann i tank T3, har lagmannsretten lagt til grunn at det ble dannet en eksplosiv atmosfære i tanken under prosessen med å tilsette saltsyre. Lagmannsretten peker på tre forhold som har vært med på skape den eksplosive atmosfæren. For det første har lagmannsretten lagt til grunn at det var igjen en liten del ”coker gasoline” og liknende brennbar væske i det svampaktige lutavfallet. At toppsjiktet etter fullskalatesten var brennbar, underbygger denne konklusjonen. Lagmannsretten har funnet at avgassing fra disse bensinkomponentene var med på å lage en eksplosiv atmosfære i tank T3.
- (66) Lagmannsretten har videre funnet at merkaptan i gassfase laget eksplosiv atmosfære i tanken. Ved tilsetning av saltsyre ble ikke bare lutavfallet nøytralisert, det ble også satt i gang en prosess hvor den omdanningen av merkaptan til merkaptid som skjedde ved bensinrensingen, ble reversert. Det vil si at det igjen ble dannet merkaptan i tank T3. Methylmerkaptan er gass ved vanlig romtemperatur. En del av gassen ble løst i vannblandingen i T3, men lagmannsretten har funnet at en så stor del av merkaptanen gikk over i gassfase at dette alene var tilstrekkelig til å danne en eksplosiv atmosfære i tank T3.
- (67) I tillegg har lagmannsretten funnet at analyser av prøver av innholdet av lutavfallet som ble gjort i ettertid, viser at det også har vært avgassing fra metanol samt små mengder av en lang rekke andre flyktige organiske komponenter som har bidratt til å skape den eksplosive atmosfæren i tank T3.
- (68) Lagmannsretten kunne imidlertid ikke med sikkerhet fastslå den direkte årsaken til eksplosjonen. Den drøfter to alternativer, enten at ulykken ble forårsaket av en fysisk eksplosjon som følge av gassutviklingen inne i tanken eller at det har oppstått en tenning

av den eksplosive atmosfæren inne i tanken. Når det gjelder siste alternativ drøfter lagmannsretten to mulige tennkilder som kan ha vært utløsende – enten en gnistdannning ved at jernsulfid har reagert med oksygen, eller en gnistdannning i kullfilteret på toppen av tanken.

- (69) Slik saken ligger an, er den nærmere årsaken til eksplosjonen av underordnet betydning for den strafferettslige bedømmelsen: Det sentrale er at Vest Tank ikke hadde tillatelse fra Klif til å gjennomføre prosessen med å tilsette saltsyre til det utspedte lutavfallet som var på tank T3. Saltsyretilsetningen innebar å sette i verk noe som kunne føre til forurensning i strid med forurensningsloven. Det objektive gjerningsinnholdet i lovens § 78 første ledd bokstav a er dermed overtrådt.
- (70) For så vidt gjelder skyldgraden har lagmannsretten funnet at A har utvist forsett i forhold til overtredelsen av § 78 første ledd bokstav a. Han kjente til at innholdet i tank T3 var sterkt basisk, og at det i tillegg til lut- og bensinrester, inneholdt svovelforbindelser som ville innebære forurensning dersom de kom på avveie.
- (71) Lagmannsretten har også kommet til at prosessen med å tilsette saltsyre i lutavfallet har voldt fare for menneskers liv og helbred, jf. forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ. Som nevnt er merkaptaner svært giftige. Eksponering for merkaptangass kan føre til alvorlige helseskader og kan også være dødelig. Innholdet i tank T3 var sterkt basisk og utgjorde i seg selv en fare for helseskade for folk som måtte komme i berøring med stoffet. Som nevnt under den rettslige gjennomgangen av forurensningsloven § 78, må alle konsekvensene av overtredelsen – inkludert faren for eksplosjon – tas i betraktning ved vurderingen av om det er voldt fare for menneskers liv eller helbred etter § 78 annet ledd annet straffalternativ. Dette innebærer at farene som en eksplosjon ville innebære for de som oppholdt seg på anlegget, også må tas i betraktning. Alt i alt oppholdt det seg i alle fall åtte mennesker i umiddelbar nærhet da eksplosjonen skjedde. Rør- og tankdeler, blant annet kullfilteret på tank T3, ble slynget ut i området og innebar fare for menneskers liv og helbred. På grunnlag av lagmannsrettens beskrivelse finner jeg det utvilsomt at det objektive gjerningsinnholdet etter § 78 annet ledd annet straffalternativ er oppfylt.
- (72) Som nevnt er allerede det at denne faren ble voldt, tilstrekkelig til at det objektive gjerningsinnholdet i § 78 annet ledd annet straffalternativ er oppfylt. For straffutmålingen har det imidlertid også betydning at det oppsto skader. Lagmannsretten beskriver helseplagene for lokalbefolkningen slik:

”Materiale i røyken og soten frå elden som oppstod i væska i T3 og T4 gav akutte helseplager for ein god del folk som budde i området kring Sløvåg. For dei fleste var det tale om plager i slimhinner og luktplager, men òg oppleving av kvalme og til og med oppkast. Luktplagene og plager med slimhinner varde fram til på hausten 2007. Spørjeundersøking som Helse Vest gjennomførde i 2008, synte at 39 personar rapporterte om tydelege teikn på stressreaksjonar med kjensler og tankar knytt til ulukka, for ein skilde personar i monaleg grad. Det kan ikkje leggjast til grunn at eksponeringa som folk i området vart utsette for, vil leia til andre alvorlege helseplager for desse på sikt. At ulukker, som den i Sløvåg, leier til ymse helsereaksjonar hjå folk som opplever røyk og lukt, er pårekleleg.”

- (73) Til grunn for lagmannsrettens dom ligger også forklaringen fra to kommuneleger som er gjengitt i tingrettens dom. Det fremgår av rettsboken for lagmannsretten at partene var enige om at lagmannsretten kunne legge disse forklaringene til grunn. Kommunelege i

Gulen, Tommy Normann, bekreftet at en rekke personer i nærområdet til Vest Tank ble dårlige som følge av forurensningen etter eksplosjonen. Personer i nærområdet ble plaget av hodepine, kvalme, sår hals, sår øyne og følte sterkt ubehag. Dette vedvarte gjennom hele sommeren. Det fremgår videre av tingrettens dom:

”Normann forklarte i retten at han ble kontaktet av to småbarnsmødre som opplyste at barna kastet opp og hadde hodepine. Han begynte etter hvert å undersøke omfanget av plager. Fem uker etter ulykken svarte 70 prosent av de som arbeidet i Vest Tank og bedrifter i nærheten at de hadde plager som hodepine, kvalme, brekninger, neseblod og utslett. Det var noen sykmeldinger etter eksplosjonen. Fire arbeidstakere er ennå ikke kommet i arbeid etter eksplosjonen, uten at retten vet nærmere hva dette skyldes.

Kommunelege i Masfjord, Rolf Martin Tande, forklarte at også han fikk henvendelser etter eksplosjonen som gjaldt kvalme, svimmelhet og hodepine. Tande gjorde en del undersøkelser og fikk tilbakemelding fra ca 150 personer i Gulen, og ca 100 i Masfjorden. Ca 60 % rapporterte om hoste, sår hals, kvalme, søvnevansker, utslett og neseblod.”

- (74) I tillegg til helseplagene for befolkningen i området, medførte eksplosjonen og brannen at to arbeidstakere på anlegget måtte fraktes til lege, og en av de ansatte hadde fortsatt helseplager under lagmannsrettens behandling av saken.
- (75) Av materielle skader ble selve tankanlegget sterkt skadet. Tre tankbiler ble helt eller delvis ødelagt, og kontorbrakken brant opp. Miljøundersøkelser etter eksplosjonen tyder imidlertid ikke på at naturen i området har blitt påført nevneverdig forurensning.
- (76) Jeg går så over til å se på hvilken skyldgrad A har handlet med i forhold til den faren saltsyretilsetningen utsatte menneskers liv eller helbred for. Lagmannsretten har, som nevnt, lagt til grunn at A med forsett brøt forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a, jf. annet ledd annet straffalternativ. Det kan være nærliggende å forstå dette slik at lagmannsretten har funnet at A også handlet forsettlig med hensyn til den faren saltsyretilsetningen skapte for menneskers liv eller helbred, jf. annet ledd annet straffalternativ. Ser man nærmere på lagmannsrettens begrunnelse, er det imidlertid ikke helt klart hvilken forståelse han har hatt av faren:

”A kjende til at innhaldet i T3 var sterkt basisk og i tillegg til lut- og bensinrestar, inneheld svovelsambindingar som ville representera forureining dersom dei kom på avvegar i ei eller anna form.

I tillegg til forureining i form av sterk lukt i området, kan eksponering av merkaptangass leia til alvorlege helseskadar, og folk kan til og med døy av denne gassen. Innhaldet i T3 var som nemnt sterkt basisk, og utgjorde dermed ein fare for helseskade for folk som måtte koma i berøring med det, og elles for forureining lokalt dersom det kom på avvegar. Ved brann spreier materialet som inneheld ulike stoff, seg til eit større område og kan leia til ulike reaksjonar, særleg plager på slimhinner hjå folk. ”

- (77) Det fremgår ikke av dette sitatet at A var klar over de farene som er fremhevet i annet avsnitt eller eventuelt regnet dem som mest sannsynlig. Lagmannsretten gjennomgår farene ved operasjonen og påviser på hvilke punkter A burde ha handlet annerledes – med andre ord en rekke forhold som tilsier at A i alle fall var uaktsom i sine handlinger – men som ikke underbygger at han hadde forsett med hensyn til den faren som ble voldt for menneskers liv eller helbred.

- (78) Dommen gir derfor ikke grunnlag for å konkludere med at A ved sine handlinger forsettlig voldte fare for menneskers liv og helse. Ved straffutmålingen må det imidlertid legges til grunn at han grovt uaktsomt har skapt fare for menneskers liv eller helse. *Grov uaktsomhet* forutsetter at det foreligger en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet, jf. Rt. 1970 side 1235 på side 1238. Jeg finner det klart at A har utvist slik kvalifisert klanderverdig opptreden som kan karakteriseres som grovt uaktsomt i forhold til den fare menneskers liv og helse ble utsatt for som følge av saltsyretilsetningen i lutavfallet.
- (79) Hva angår skadefølgene – og den betydningen de har for straffutmålingen, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979–80) side 173 – kan det enda mindre legges til grunn at A har opptrådt forsettlig. Derimot har han etter min oppfatning opptrådt grovt uaktsomt også i denne relasjon.
- (80) For det første ble det, som nevnt, ikke foretatt noen analyse av lutavfallet før prosessen med tilsetning av saltsyre startet. Heller ikke vannsjiktet i tank T61 – som ble pumpet over i T3 for å løse opp avfallet – ble analysert i forkant. Lagmannsretten har lagt til grunn at det var en rekke forurensninger i dette vannet, blant annet fra bensin. Også selve lutavfallet inneholdt bensin. At prosessen kunne medføre et brennbart produkt, ble konstatert i forbindelse med de testene som ble utført i forkant. Likevel ble det ikke tatt særlige forholdsregler for å hindre antenning.
- (81) Også omgivelsene rundt tank T3 skulle tilsi at man utviste størst mulig forsiktighet. I samme tankgård sto T4 som i tillegg til lutavfall og noe vann også inneholdt ca. 317 kubikkmeter bensin.
- (82) Etter min mening burde det også ha oppfordret til stor forsiktighet at man ikke klarte å finne andre som hadde utført tilsvarende prosjekter tidligere. A var klar over den mangel på teoretisk og praktisk kompetanse prosjektgruppen hadde. Likevel ble ikke folk med mer relevant kompetanse f.eks. innen petrokjemisk prosess kontaktet. Dette til tross for at han ble oppfordret til å ta kontakt med andre fagmiljøer, og at han også ble advart av E mot å gjennomføre saltsyretilsetningen. Særlig er det klanderverdig at man ikke undersøkte innholdet og mengden av gass som ble utviklet under forsøkene som ble gjort i forkant. Til sist finner jeg det klanderverdig at A ikke hadde gitt instruksjoner som kunne ha ført til at prosessen ble stanset om morgenen 24. mai 2007, da man så alvorlige faresignaler i form av illeluktende gass og dampkennende røyk fra kullfilteret.
- (83) Oppsummeringsmessig er jeg etter dette kommet til at straffutmålingen for A under post IV b i tiltalebeslutningen må ta utgangspunkt i at A skal straffes for forsettlig å ha overtrådt forurensningsloven § 78 første ledd og at han har overtrådt annet ledd annet straffalternativ på grovt uaktsomt måte. I forhold til skadene som oppsto har han også opptrådt grovt uaktsomt. Imidlertid vil ikke denne forskjellen i skyldgrad ha særlig stor betydning for straffutmålingen slik denne saken ligger an. Både forsettlig og grovt uaktsomt skapte farer og skader av den aktuelle typen er sterkt klanderverdig.
- (84) *Tiltalebeslutningen post V*
Denne posten i tiltalebeslutningen knytter seg til overtredelse av arbeidsmiljøloven, og lovgrunnlaget er beskrevet på følgende måte:

”Arbeidsmiljøloven 17. juni 2005 nr. 62 § 19-1 (1)-(3),

Hvoretter innehaver av virksomhet eller arbeidsgiver som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, eller medvirker hertil, og vedkommende ved overtredelse som har medført alvorlig fare for liv eller helse kan straffes med mindre vedkommende i enhver henseende har opptrådt fullt forsvarlig med hensyn til sine plikter etter loven eller bestemmelser i medhold av loven, og det foreligger særlig skjerpene omstendigheter, straffes med bøter eller fengsel i inntil to år,

jf samme lov § 4-1 (1),

Hvoretter arbeidsmiljøet i virksomheten skal være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd,

jf samme lov § 20-2,

Hvoretter forskrifter gitt i medhold av lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v. skal gjelde inntil annet er bestemt,

jf internkontrollforskriften 6. desember 1996 nr. 1127 § 5 annet ledd nr 6 jf fjerde ledd,

Hvoretter internkontroll innebærer at virksomheten skriftlig skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene,

jf. samme forskrift § 10,

Hvoretter bestemmelsene om straff i helse-, miljø og sikkerhetslovgivningen kommer til anvendelse ved overtredelse av forskriftens bestemmelser.”

- (85) Arbeidsmiljøloven § 19-1 fastsetter altså straff for innehaver av virksomhet, arbeidsgiver og den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten for forsettlig eller uaktsom overtredelse av arbeidsmiljøloven eller regler gitt i medhold av denne. Bestemmelsens første til tredje ledd lyder:

”(1)Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelse eller pålegg gitt i eller i medhold av denne lov, straffes innehaver av virksomhet, arbeidsgiver eller den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten med bøter eller fengsel inntil tre måneder eller begge deler. Medvirkning straffes på samme måte, likevel slik at arbeidstaker straffes etter § 19-2.

(2)Under særlig skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil to år anvendes. Ved avgjørelsen av om det foreligger slike omstendigheter, skal det særlig legges vekt på om overtredelsen har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse eller om den er foretatt eller fortsatt tross pålegg eller henstilling fra offentlig myndighet, vedtak av arbeidsmiljøutvalget eller henstilling fra verneombud eller bedriftshelsetjeneste.

(3)For overtredelse som har eller kunne ha medført alvorlig fare for liv eller helse kan innehaver av virksomhet, arbeidsgiver eller den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten straffes etter denne paragraf, med mindre vedkommende i enhver henseende har opptrådt fullt forsvarlig med hensyn til sine plikter etter loven eller bestemmelser i medhold av loven.”

- (86) Den skjerpede aktsomhetsnormen som er oppstilt i tredje ledd kommer til anvendelse allerede hvis overtredelsen ”kunne” medført ”alvorlig fare for liv eller helse”. Det kreves ikke at det har oppstått en konkret fare – i motsetning til hva som gjelder for at de økte strafferammene i forurensningsloven § 78 annet ledd skal komme til anvendelse.

(87) *Tiltalebeslutningen post V a*

Post V a er knyttet til rensingen av "coker gasoline" og i tiltalebeslutningen er grunnlaget beskrevet som følger:

"Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV a i forbindelse med tilførsel av coker gasoline inn på tankene T3 og T4, avsvovling/rensing av denne og tilførsel av lut (NaOH), var risikovurderingen av prosessen mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare.

Ved denne prosess hadde han ikke utredet godt nok eventuelle farer forbundet med håndteringen av A-væske på tankene T3 og T4, særlig fordi tank T3 ikke var godkjent for A-væske.

Det oppstod fare for eksplosjon og således fare for liv og helse som beskrevet i post IV a."

(88) Lagmannsretten har funnet at bensinrensingen innebar fare og utfordringer for arbeidstakerne, både knyttet til brann- og eksplosjonsfare og til avgassing og lukt fra bensinen og avfallet. Ett ytterligere faremoment var det at tankene T3 og C1 ble benyttet i prosessen til tross for at de ikke var godkjent for A-væske. Lagmannsretten har videre funnet at det ikke ble gjort tilstrekkelig kartlegging og gjennomført risikoanalyser før bensinrensingen ble iverksatt:

"Det er ikkje lagt fram dokumentasjon som tilseier at det vart gjort noka kartlegging, risikovurdering eller utarbeidd skriftlege prosedyrar i samband med bensinreinsinga som kan seiast å stetta krava i internkontrollføresegna. Det som er lagt fram av dokumentasjon gjeld dei opphavlege prosessane som gjekk føre seg ved anlegget i Sløvåg. Desse dokumenta har ikkje relevans for risikobiletet som var under bensinreinsinga.

...

Ut frå det som kom fram frå forklaringane frå dei tilsette legg lagmannsretten utan tvil til grunn at det ikkje vart laga noka kartlegging av farar for arbeidstakarane, risikovurdering eller handlings- og tiltaksplan i samband med prosessen med bensinreinsing. Det var laga Sikker Jobb Analyser knytt til enkelte arbeidsoperasjonar. Ut frå innhaldet i desse dokumenta kan dei, korkje einskildvis eller sett under eitt, stetta krava i internkontrollføresegna.

...

I høve til det grunnleggjande kravet om at arbeidsmiljøet skal vera fullt forsvarleg, peikar lagmannsretten på at bensinreinsinga, slik den vart gjennomført, innebar fare for liv og helse for arbeidstakarane på anlegget. I T3 som ikkje hadde flytetak, vart det danna eksplosiv atmosfære og Vest Tank AS hadde ikkje tilstrekkeleg herredøme over moglege tennkjelder. Kolfilteret på T3 stetta ikkje kravet til flammesperre slik desse er skissert i punkt 4.4 i rettleiaren frå DSB. C1 som rett nok var ein mindre tank, var det ikkje noka godkjenning for i det heile, og den stetta heller ikkje kravet til A-væsketankar. T.d. var ikkje C1 jorda."

(89) Lagmannsretten har vidare kommet til at A har handlet forsettlig:

"Lagmannsretten er utan tvil komen til at A handla med forsett då han ved omlegginga av verksemda til bensinreinsing, trass i at han kjende til at det var nytta tankar og anna utstyr som innebar at bensinreinsing representerte fare for liv og helse til arbeidstakarane, gjennomførte omlegginga utan at dette vart risikovurdert og utan at det vart laga handlings- og tiltaksplanar for verksemda slik lova krev."

- (90) Jeg legger etter dette til grunn ved straffutmålingen på dette punktet at A har overtrådt arbeidsmiljøloven § 19-1 første ledd forsettlig og at det foreligger ”særlig skjerpene omstendigheter”, jf. annet ledd, som medfører at den øvre strafferammen for forholdet øker til to år.
- (91) *Tiltalebeslutningen post V b*
 Post V b er knyttet til farene som ble skapt ved montering av kullfilter og ozontilførselen i tank T3 for å få bukt med luktproblemene. Grunnlaget er beskrevet slik i tiltalebeslutningen:
- ”En gang i oktober/november 2006 på sted og i egenskap som nevnt i post IV a besørget han på grunn av sterk lukt at det ble montert et kullfilter på kanten av taket til tank T3 og/eller T4. Mellom utluftingen i sentrum av tanktaket og kullfilteret ble det montert et fleksibelt rør i tynn aluminium. Etter noe tid ble det koblet på ozontilførsel inn på utluftingsstussen i sentrum av tanktaket for å redusere luktproblemene ytterligere. En skade som oppstod på det fleksible røret på tank T3 ble reparert med utenpåliggende plastmateriale. Tilførselen av ozon pågikk inntil et branntilløp i det fleksible røret på tank T3 i januar 2007 under rensing av et parti coker gasoline fra et av skipene nevnt i post IV a ble oppdaget. Det oppstod varme- og røykutvikling, fordi ozon reagerte med damp fra coker gasoline inne i røret. Det fleksible røret forvitret og den utenpåliggende platen ble forkullet, samt at tape som røret var festet med, smeltet.**
- Ved denne hendelsen hadde han ikke utredet godt nok eventuelle farer ved tilførsel av ozon på utluftingen, herunder faren for varmgang. Det oppsto dermed fare for eksplosjon og således alvorlig fare for liv og helse som beskrevet i post IV a.”**
- (92) Lagmannsretten har funnet det klart at det ikke ble gjort noen kartlegging av farene kullfilteret og ozontilførselen medførte for arbeidsmiljøet og heller ikke laget noen risikovurdering, handlingsplan eller tiltaksplan. En slik kartlegging skulle vært gjennomført etter internkontrollforskriften. Det oppsto varmgang i rørene med ozontilførsel og dermed fare for brann og eksplosjon. A sto for ideen til tiltakene og sørget for at de ble gjennomført. Lagmannsretten har funnet at han handlet forsettlig.
- (93) Også på dette punktet finner jeg at det må legges til grunn ved straffutmålingen at det foreligger særlig skjerpene omstendigheter. Hvis faren hadde materialisert seg ville det kunne hatt meget alvorlige konsekvenser for de ansatte ved Vest Tank. Strafferammen for forholdet er dermed to år, jf. arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd.
- (94) *Tiltalebeslutningen post V c*
 Denne posten knytter seg til tilsetningen av saltsyre i tank T3 den 23. og 24. mai 2007. Grunnlaget er beskrevet slik i tiltalebeslutningen:
- ”Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV b ved forsøk på å løse opp og nøytralisere bunnfall som der nærmere beskrevet, var risikovurderingen av prosessen mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare. Gjennomført sikker-jobb-analyse omfattet ikke eksplosjonsfare.**
- Ved eksplosjonen oppstod det alvorlig fare for liv eller helse som beskrevet i post IV b.”**
- (95) Lagmannsretten kom til at de analysene som ble gjennomført ikke fylte lovens krav, og at A handlet forsettlig da han ikke sørget for å få gjennomført de påkrevde risikovurderingene og heller ikke fikk laget handlingsplaner og tiltaksplaner for å etterkomme kravet om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Tatt i betraktning de farene og den

usikkerheten som var knyttet til prosessen, er jeg ikke i tvil om at det også på denne posten foreligger særlig skjerpene omstendigheter ved straffutmålingen, jf. arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd.

(96) *Tiltalebeslutningen post VI*

Denne posten gjelder brudd på brann- og eksplosjonsvernloven § 42. Lovgrunnlaget er i tiltalebeslutningen beskrevet slik:

”VI. Brann og eksplosjonsvernloven av 14. juni 2002 nr 20 § 42

Hvoretter den som overtrer denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder,

jf samme lovs § 43 bokstav b,

Hvoretter departementet kan fastsette forskrifter om krav til håndtering av farlig stoff, herunder krav til innretninger, apparater og lignende, meldeplikt, kriterier for tillatelser og godkjenninger, krav til opplæring og krav om sertifikater,

jf forskrift 26. juni 2002 nr 744 om brannfarlig vare § 6-4

Hvoretter brann- og eksplosjonsvernloven § 42 kommer til anvendelse ved overtredelse av forskriften eller vedtak truffet i medhold av denne,

jf samme forskrifts § 3-4 annet og tredje ledd,

Hvoretter det for oppbevaring av mer enn 6 000 liter brannfarlig væske klasse A må innhentes tillatelse fra sentral tilsynsmyndighet,

jf samme forskrifts § 1-3 første ledd,

Hvoretter brannfarlig væske klasse A er væske med flammepunkt høyst +23 °C, klasse B er væske med flammepunkt over +23 °C men ikke over +55 °C, og klasse C er blant annet motorbrensel og fyringsolje med flammepunkt over +55 °C.”

(97) Brann- og eksplosjonsvernloven § 42 første ledd lyder:

”Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder.”

(98) Både forsettlig og uaktsom overtredelse rammes altså av bestemmelsen.

(99) *Tiltalebeslutningen post VI a*

Posten knytter seg til mottaket av det sterkt basiske avfallet som ble mottatt fra Probo Emu. Det faktiske grunnlaget for tiltalen på denne posten er beskrevet slik:

”Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post III forholdt han seg som der nærmere beskrevet til tross for at Vest Tank AS ved tillatelse 20. desember 2004 fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kun hadde anledning til å oppbevare ‘C-væske, spylevann’ på tank T1 og T3. Avfallet mottatt fra Probo Emu hadde flammepunkt lavere enn 23 °C (A-væske).”

(100) Avfallet ble losset fra Probo Emu den 16. oktober 2006 og lagret i tank T1. Tank T1 er bare godkjent for bruk til C-væske. Lutavfallet hadde et flammepunkt under 23 grader Celsius og er derfor klassifisert som A-væske etter forskrift om brannfarlig vare § 1-3.

(101) Det fremgår av lagmannsrettens dom at A ikke selv var til stede i Sløvåg da skipet ble losset. Likevel har lagmannsretten kommet til at han handlet forsettlig da han ikke ga instruksjoner om hvilken tank lutavfallet skulle lagres på:

”Utan rimeleg tvil er lagmannsretten komen til at A handla med forsett då han trass i kunnskap om relevante karakteristika ved lutavfallet, kva løyvet frå DSB gav rom for og at arbeidstokken i Sløvåg ikkje hadde vore med på å ta imot liknande avfall tidlegare, ikkje på førehand gav instruksar om kva tank lutavfallet skulle lagrast på. A som hadde gjort avtale om mottak av lutavfallet og arbeidd inngåande med løyveproblematikken andsynes DSB [Direktoratet for sikkerhet og beredskap] for Vest Tank AS, er tvillaust skuldig i brot på brann og eksplosjonsvernlova § 42 ...”

(102) Jeg kan ikke se at det innebar forsettlig brudd på brann- og eksplosjonsvernloven § 42 at A ikke hadde gitt beskjed om hvilken tank avfallet skulle lagres på. Den fortsatte oppbevaringen på tank T1 kunne ha representert et forsettlig brudd på bestemmelsen. Det fremgår imidlertid ikke noe særlig om omstendighetene rundt den fortsatte lagringen og jeg legger ved straffutmålingen til grunn at A har handlet uaktsomt ved overtredelsen av denne posten.

(103) *Tiltalebeslutningen post VI b*

Posten knytter seg til bruken av ikke godkjente tanker til lagring av A-væske. Grunnlaget er i tiltalebeslutningen beskrevet slik:

”Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV a forholdt han seg som der nærmere beskrevet ved at han lot den der nevnte coker gasoline gå inn på tank T3 samt i deler av denne perioden inn på tankene C1, C2 og C3. Dette ble gjort til tross for at Vest Tank AS ved tillatelse 20. desember 2004 fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap kun hadde anledning til å oppbevare ‘C-væske, spylevann’ på T3, mens det ikke forelå noen tillatelse for tankene C1, C2 og C3. Coker gasoline som Vest Tank AS mottok hadde flammepunkt lavere enn 23 °C (A-væske).”

(104) Lagmannsretten har kommet til at tankene T3 og C1 ble benyttet til A-væske uten at tankene var godkjent for denne bruken og at A har utvist forsett ved overtredelsen av tiltalebeslutningen post VI b. Jeg legger dette til grunn ved straffutmålingen.

(105) *Tiltalebeslutningen post VII*

Posten gjelder overtredelse av brann- og eksplosjonsvernloven § 42, jf. forskrift om eksplosjonsfarlige atmosfærer. Post VII a knytter seg til at det ikke var foretatt tilstrekkelig risikoanalyse og utarbeidet eksplosjonsverndokument i forbindelse med håndteringen av 180 000 kubikkmeter ”coker gasoline”. Post VII b gjelder at det ikke var foretatt tilstrekkelig risikoanalyse og utarbeidet et eksplosjonsverndokument før ozontilførselen i tank T3. Post VII c gjelder tilsvarende manglende risikoanalyse og utarbeidelse av eksplosjonsverndokument før prosessen med å tilsette saltsyre i lutavfallet startet.

(106) Tiltalebeslutningens post VII a-c lyder:

”VII. Brann og eksplosjonsvernloven av 14. juni 2002 nr 20 § 42,

Hvoretter den som overtreder denne loven, sentrale eller lokale forskrifter eller enkeltvedtak fastsatt i medhold av denne loven, eller som medvirker til dette, straffes med bøter eller med fengsel inntil 3 måneder,

jf forskrift 30. juni 2003 om eksplosjonsfarlige atmosfærer § 6,

Hvoretter det skal foretas en helhetsvurdering av de særlige farer som eksplosiv atmosfære skaper ved virksomheten. Som et minimum skal det tas hensyn til:

- a) sannsynligheten for at eksplosive atmosfærer vil dannes og varigheten av disse,*
- b) sannsynligheten for at tennkilder, herunder elektrostatiske utladninger, vil være til stede og bli aktive og virksomme,*
- c) anlegg, anvendte stoffer, prosesser og deres eventuelle innvirkning på hverandre,*
- d) omfanget av de forventede virkningene.*

Områder som gjennom åpninger er tilknyttet eller kan tilknyttes områder der det kan dannes eksplosive atmosfærer, skal tas i betraktning når eksplosjonsfarene vurderes.

jf samme forskrift § 9,

I forbindelse med risikovurderingen etter § 6 skal det utarbeides og ajourføres et dokument, heretter kalt eksplosjonsverndokument. Eksplosjonsverndokumentet skal utarbeides før arbeidet begynner og skal bl.a. særlig vise:

- at eksplosjonsfarene er blitt kartlagt og vurdert,*
- at egnede tiltak vil bli verksatt for å nå målene med forskriften her,*

Eksplosjonsverndokumentet skal oppdateres når det foretas vesentlige endringer, enten med hensyn til utvidelser eller ombygginger på arbeidsplassen, eller med hensyn til arbeidsutstyret eller organiseringen av arbeidet. Det samme gjelder dersom andre produksjonsmetoder eller andre stoffer eller stoffblandinger tas i bruk. Eksisterende risikovurderinger, dokumenter eller andre tilsvarende rapporter utarbeidet i henhold til øvrig regelverk, kan kombineres.

Grunnlag er følgende forhold:

a) Til tid og på sted og i egenskap som beskrevet i post IV a forholdt han seg som der nærmere beskrevet, til tross for at risikoanalyse av prosessen var mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare. Ved denne hendelsen hadde han bl.a. ikke utredet godt nok eventuelle farer ved tilførsel, lagring og prosessering av coker gasoline (A-væske) på tankene T3 og T4 og det var ikke utarbeidet eksplosjonsverndokument.

...

b) Til tid og på sted som nevnt i post V b og i egenskap som nevnt under post IV a forholdt han seg som der nærmere beskrevet til tross for at risikoanalyse av denne prosessen var mangelfull. Forut for denne hendelsen hadde han bl.a. ikke utredet godt nok eventuelle farer ved tilførsel av ozon på utluftingen, herunder faren for varmgang, og det var ikke utarbeidet eksplosjonsverndokument.

...

c) Til tid og på sted og i egenskap som nevnt i post IV b ved forsøk på å løse opp og nøytralisere bunnfall som der nærmere beskrevet, var risikoanalyse av prosessen mangelfull, særlig vedrørende eksplosjonsfare, og det var ikke utarbeidet eksplosjonsverndokument.”

- (107) Lagmannsretten har funnet at den rollen A hadde i Vest Tank, sammenholdt med postene som er beskrevet over, medfører at han må dømmes for forsettlig å ha opptrådt som beskrevet i tiltalebeslutningens post VII a-c. Jeg legger dette til grunn ved straffutmålingen.

(108) *Saksbehandlingsfeil*

A og B har anført at det foreligger en saksbehandlingsfeil i lagmannsrettens dom ved at lagmannsretten har sitert fra en rapport som ikke var fremlagt for lagmannsretten, og som de tiltalte dermed ikke hadde foranledning til å kommentere. Det anføres at det foreligger brudd på straffeprosessloven § 305 som fastsetter at ved avgjørelsen av hva som anses bevist "tas bare i betraktning de bevis som er ført under hovedforhandlingen". Dermed foreligger det etter deres oppfatning brudd på det kontradiktoriske prinsipp. For As del anføres det at feilen må medføre at i alle fall domfellelsen etter tiltalebeslutningen post IV b må oppheves, men at også domfellelsen for øvrig bør oppheves. For Bs del medfører saksbehandlingsfeilen at Høyesterett ikke kan avsi ny, fellende dom.

(109) Jeg er kommet til at det ikke var noen saksbehandlingsfeil av lagmannsretten å sitere det aktuelle avsnittet.

(110) Straffeprosessloven § 305 innebærer at man ikke skal bygge på bevis som ikke har vært ført under rettsforhandlingen, og som dermed ikke har vært gjenstand for mulighet for kontradiksjon. Vitterlige kjensgjerninger kan retten imidlertid bygge på, jf. prinsippet i tvisteloven § 21-2 tredje ledd, som normalt må gjelde tilsvarende i straffeprosessen. Når det – som i denne saken – er fagkyndige meddommere, må det også forutsettes at disse dommerne ut fra sin sakskompetanse vurderer det som blir anført og bevisene som blir ført.

(111) Sitatet er tatt inn i lagmannsrettens drøftelse av årsaken til at det oppsto en eksplosiv atmosfære i tank T3 under tilsetningen av saltsyren til lutavfallet. De tiltalte hadde anført at ved saltsyretilsetningen og omdanningen fra merkaptid til merkaptan ville det meste av merkaptanen bli værende i vannet som var pumpet inn i tank T3 fra tank T61. I denne sammenheng var det anført at det var pumpet inn tilstrekkelig vann fra tank T61 – 210 kubikkmeter – til å løse opp cirka fem tonn merkaptan. I tank T3 var det fire og et halvt tonn merkaptan slik at alt skulle bli løst i vannet.

(112) Lagmannsretten drøfter denne anførselen:

"Lagmannsretten legg til grunn at merkaptan er eit hydrofobt molekyl med liten tendens til å løysa seg i vatn. Lagmannsretten syner her til Toxicological Profiles for Methyl Mercaptan, Cap. 5.3.1 Transport and Partition, U.S. Public Health Service (1992) der det går fram:

'The magnitude of this value suggests that only a small fraction of gaseous methyl mercaptan would dissolve in water and that most would remain in the air'.

Løysing med 23 kg per m³ vatn gjeld for reint vatn. Det galdt ikkje i T3. Vatnet inneheld ei rekkje sambindingar som t.d. salt og svært lite av merkaptanen vart difor verande i vatnet då omdanninga tok til då pH-nivået kom ned mot om lag 8,5. Det meste av merkaptanen gjekk såleis over i gassfase. Som det går fram av rapporten frå Gexcon var det tilstrekkeleg at 282 kg metylmerkaptan gjekk over i gassfase for å koma på lågast eksplosive blanding i atmosfæren i T3."

(113) Det er det engelske sitatet som ikke ble dokumentert under ankeforhandlingene.

(114) Tiltalte B hadde imidlertid utarbeidet et notat – "Notat tank T3 løysingsevne og flyktige eigenskapar merkaptan" – som ble lagt frem under ankeforhandlingen i lagmannsretten. I dette notatet viser B til den amerikanske rapporten som sitatet i lagmannsretten er hentet fra. B oppga rapporten som en av sine primærreferanser. Også han siterte fra rapporten:

“The magnitude of the estimated Henry’s law constant ($3,85 \times 10^{-3} \text{ atm}\cdot\text{m}^3/\text{mole}$) indicates that a large fraction of the dissolved methyl mercaptan will volatilize from solution, depending on temperature, relative humidity, air currents, and the extent of mixing of the solution”

- (115) De to avsnittene – det lagmannsretten siterer og det B har sitert – er hentet fra samme sted i rapporten, nemlig punkt 5.3.1 og det er bare ett avsnitt i mellom. Vi står altså overfor to sitater som omhandler det samme spørsmålet – et spørsmål som hadde stått sentralt under lagmannsrettens behandling.
- (116) At de fagkyndige meddommerne benytter sin kompetanse til å vurdere de temaene det har vært kontradiksjon om, kan ikke innebære noen saksbehandlingsfeil. At de gikk til primærkilden som var oppgitt i Bs notat og vurderte hans sitat i en noe videre sammenheng – men fortsatt godt innenfor det saken dreide seg om, og som det hadde vært muligheter for kontradiksjon om – mener jeg det i dette tilfellet var adgang til. Innholdsmessig er avsnittet som lagmannsretten siterer, langt på vei det samme som den setningen B hadde sitert i sitt notat. Jeg viser til at begge setningene omhandler betydningen av den såkalte Henrys lov konstanten og hvordan merkaptangass vil løses i vann.
- (117) Det foreligger etter dette ingen saksbehandlingsfeil, og det er ikke grunnlag for å oppheve lagmannsrettens dom.
- (118) *Straffutmåling for A*
Den øvre strafferammen i forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ er, som nevnt, fengsel i fem år. Etter arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd er øvre strafferamme fengsel i to år. I brann og eksplosjonsvernloven § 42 er øvre strafferamme fengsel i tre måneder. For brudd på forurensningsloven § 79 annet ledd er strafferammen bøter. Da det foreligger to overtredelser av forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ, er den øvre strafferammen for forholdene samlet fengsel i inntil 10 år, jf. straffeloven § 62.
- (119) A har vist til at endringen av straffeloven § 62 ved lov 10. januar 2003 nr. 2, hvor straffenivået i konkurrenstilfellene ble skjerpet, særlig tok sikte på vinnings-, volds- og seksuallovbrudd, jf. Ot.prp. nr. 109 (2001–2002) side 39. Paragraf 62 anføres derfor å ha mindre vekt for den typen overtredelser vi står overfor i denne saken. Det er riktig at lovendringen særlig hadde til formål å signalisere redusert ”kvantumsrabatt” og dermed en straffskjerpelse ved vinnings-, volds- og seksuallovbrudd. Ordlyden er imidlertid generell og forarbeidene utelukker ikke at skjerpelsen også skal ha betydning for andre overtredelser. Jeg mener derfor det er riktig å tillegge straffeloven § 62 en viss vekt også i denne saken.
- (120) I rettspraksis om miljøkriminalitet er det i flere saker understreket at det de senere årene har skjedd en utvikling i synet på behovet for strenge reaksjoner. I Rt. 2011 side 10 avsnitt 19 følgende gjøres det rede for hvordan dette endrede synet har kommet til uttrykk i lovgivningen og har resultert i stadig strengere straffebestemmelser på dette området. Behovet for strenge reaksjoner ved miljøkriminalitet understrekes også i Rt. 2011 side 631.

- (121) Lovgiverens syn på alvorlig overtrædelse av den typen vår sak gjelder blir også tydeliggjort av at § 78 annet ledd annet straffalternativ oppstiller en øvre strafferamme på fengsel i fem år selv om skyldkravet er lavt, idet det er tilstrekkelig at overtrederen kunne innsett muligheten av faren for ”menneskers liv eller helse”, jf. Ot.prp. nr. 11 (1979–1980) side 173.
- (122) Lovgiverens syn – slik det har kommet til uttrykk generelt på miljøområdet og spesielt for den foreliggende typen overtrædelse – tilsier med andre ord at det utmåles en streng reaksjon i dette tilfellet.
- (123) Videre er det i flere høyesterettsdommer fremhevet at allmennpreventive hensyn gjør seg sterkt gjeldende på dette området. I Rt. 2011 side 10 avsnitt 17 heter det:

”I saker om miljøkriminalitet må det av allmennpreventive grunner reageres strengt. En forsvarlig forvaltning av naturen forutsetter at befolkningen etterlever gjeldende reguleringslovgivning. Ved å opptre slik A har gjort, vil dessuten grunneierne kunne oppnå en betydelig gevinst. Dette må tillegges vekt ved straffutmålingen, slik at boten ikke bare utgjør en bagatellpost i byggeregnskapet.”

- (124) I Rt. 2011 side 631 avsnitt 50 er det presisert at tilsvarende synspunkter utvilsomt har vekt også når det skal utmåles straff for miljøkriminalitet med en strengere strafferamme enn tilfellet var i Rt. 2011 side 10 hvor den dagjeldende plan- og bygningsloven bare ga hjemmel for å anvende bot. Og i Rt. 2004 side 1645 avsnitt 39 pekes det på de særlige utfordringene som avfallshåndtering og fortjenestemulighetene i denne sammenheng representerer:

”Avfallshåndtering er en økende virksomhet, til dels med mulighet for stor fortjeneste. Samtidig kan det være kostnadskrevenne å håndtere avfallet på en forsvarlig måte. Et ønske om å tjene mest mulig og om å bevare arbeidsplasser kan friste mindre ansvarlige aktører til å nedprioritere miljøtiltak. Samtidig kan oppdagelsesrisikoen være liten. Allmennpreventive hensyn tilsier derfor etter mitt syn at det i vår sak idømmes en følbare reaksjon.”

- (125) Tilsvarende betraktninger gjør seg med styrke gjeldende i vår sak.
- (126) Det er imidlertid ingen høyesterettsdommer som gir direkte veiledning for straffenivået i vår sak. Ingen av de høyesterettsdommene partene har vist til gjelder forurensningsloven § 78 annet ledd annet straffalternativ.
- (127) Ved straffutmålingen veier de to forholdene i tiltalebeslutningen post IV klart tyngst. A er funnet skyldig i to forsettlig overtrædelse av forurensningsloven § 78 første ledd og i forhold til annet ledd annet straffalternativ, hvor det er tilstrekkelig at han kunne ha innsett muligheten av de aktuelle farene, har han opptrådt grovt uaktsomt. Dette er altså langt utover minstekravet til skyld, og dette må ha betydelig vekt ved straffutmålingen. For tiltalebeslutningen post IV b er det ytterligere straffskjerpene at de farene som ble skapt resulterte i betydelige plager for en rekke personer i området. Og de personene som befant seg i nærheten av tank T3 da ulykken skjedde, kunne lett ha blitt utsatt for alvorlig personskade – i verste fall død.
- (128) Det viser også sakens alvor at overtrædelsene fant sted på et tankanlegg med i alt 17 tanker fordelt på tre tankgårder, og hvor det i en av tankene ble lagret bensin. Et slikt miljø tilsier den aller største forsiktighet, og det er ikke rom for å eksperimentere.

- (129) Jeg viser videre til at A var sentral i alle valgene som ble tatt vedrørende opplegget med bensinrensingen og håndteringen av det sterkt basiske avfallet. Han besluttet at dette arbeidet skulle gjennomføres med manglende sikkerhet, manglende kompetanse og til tross for det meget store skadepotensialet. Det var hans avgjørelser som skapte både faren og skadene som overtredelsen har medført. I tillegg må det tillegges betydelig vekt at overtredelsene var sterkt profittmotivert.
- (130) Også overtredelsen av arbeidsmiljøloven er etter min mening alvorlig og kvalifiserer til en ikke ubetydelig fengselsstraff.
- (131) Tidsforløpet – det har nå gått cirka 4 år og 8 måneder siden eksplosjonen – kan ikke tillegges vekt ved straffutmålingen. Jeg viser til at det har vært gjennomført en stor og vanskelig etterforskning og at hovedforhandlingen i tingretten og ankeforhandlingen i lagmannsretten har vært meget omfattende.
- (132) Aktor har videre nedlagt påstand om at A for en periode på fem år fradømmes retten til å drive virksomhet eller være daglig leder eller sitte i et selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klif eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, jf. straffeloven § 29. Bestemmelsens første og annet ledd lyder:
- ”Den som har begått en straffbar handling som viser at vedkommende er uskikket til eller kan misbruke en stilling, virksomhet eller aktivitet, kan, når allmenne hensyn tilsier det,**
a) fratras stillingen, eller
b) fratras retten til for fremtiden å ha en stilling eller utøve en virksomhet eller aktivitet.
- Rettingstapet kan begrenses til forbud mot å utøve visse funksjoner som ligger til stillingen eller virksomheten, eller til påbud om å utøve virksomheten eller aktiviteten på bestemte vilkår.”**
- (133) A har misbrukt sin stilling ved massive overtredelser av en rekke sentrale bestemmelser for den virksomheten han har vært leder for. Ved dette har det oppstått helseplager for en rekke mennesker og betydelig fare for livet til de menneskene som befant seg på og i nærheten av anlegget i Sløvåg. I tillegg oppsto det store materielle skader. Selv om forholdet nå ligger et stykke tilbake i tid, er jeg kommet til at allmenne hensyn tilsier at han idømmes et rettighetstap i tråd med aktors påstand.
- (134) Forsvareren har opplyst at A i dag har en stilling som ikke berøres av rettighetstapet. En dom på rettighetstap vil dermed ikke ramme ham særlig hardt. Jeg finner derfor ikke grunn til å la rettighetstapet få betydning for straffutmålingen for øvrig.
- (135) Jeg er etter dette kommet til at straffen for A må settes til fengsel i to år, og at han for en periode på fem år fradømmes retten til å drive virksomhet eller være daglig leder eller sitte i et selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klif eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.
- (136) *Påtalemyndighetens anke over frifinnelsen av B*
 B er tiltalt for medvirkning til overtredelse av det forhold som er beskrevet i tiltalebeslutningens post IV b. Et flertall av dommerne i lagmannsretten frifant B. Påtalemyndigheten anfører at det ikke er grunnlag for denne frifinnelsen.

- (137) Det første spørsmålet er om B objektivt sett har medvirket til overtredelsen av forurensningsloven § 78 første ledd jf. annet ledd annet straffalternativ.
- (138) For så vidt gjelder spørsmålet om det objektivt sett foreligger medvirkning viser jeg innledningsvis til at det er psykisk medvirkning det i så fall er tale om. Om denne typen medvirkning heter det i Andenæs, Alminnelig strafferett, femte utgave side 327:

”En psykisk medvirkning kan bestå i ‘tilskyndelse’ eller gode råd. Det kreves ikke bevis for at hovedmannen ikke ville ha foretatt handlingen uten medvirkningen, det er tilstrekkelig at forsettet er styrket eller at de gode råd har hatt betydning for planleggelsen eller utførelsen. Det fritar ikke engang rådgiveren at hans råd var uheldige, slik at gjerningsmannen ville vært bedre faren uten dem. Slik som forbrytelsen faktisk er blitt utført, har rådgiveren vært medvirkende.”

- (139) Lagmannsretten har oppsummert Bs rolle i forhold til post IV b på følgende måte:

”... ut frå det som kom fram under ankeførehavinga, var det tvillaust B som kom med framlegget om å nøytralisera lutavfallet ved å tilsetja saltsyre. Bruk av saltsyre vart møtt med skepsis hjå A og dei andre i prosjektgruppa og det vart arbeidd med å finna fram til andre framgangsmåtar, jf framlegget om å nytta våt oksidasjon.

Gjennom samarbeidet med A og dei andre tilsette kjende B til at folka i Vest Tank AS ikkje hadde nemnande teoretisk kompetanse i kjemi og at dei heller ikkje hadde røynsler frå arbeid med tilsvarande prosessar. B vart oppfatta som kjemieksperten, og gjekk difor under namnet ‘professoren’. Råda og innspela B kom med i og i tilknytning til arbeidet i prosjektgruppa var styrande for avgjerda om og korleis saltsyretilsetjinga skulle gjennomførast.”

- (140) Slik lagmannsretten har beskrevet Bs rolle i tilknytning til de omstendighetene som omfattes av tiltalebeslutningen post IV b, er det ikke tvilsomt at han objektivt sett har medvirket til overtredelsen.
- (141) Det neste spørsmålet er om B har utvist nødvendig skyld, det vil si minst uaktsomhet ved overtredelsen av forurensningsloven § 78 første ledd bokstav a, og at han kunne ha innsett muligheten av den faren som gjør at overtredelsen omfattes av § 78 annet ledd annet straffalternativ.
- (142) Lagmannsretten har lagt til grunn at:

”B kjende til at lutavfallet var eit avfallsprodukt etter bensinreinsing, at det var sterkt basisk og inneheld svovelsamband. Han skjønna at dersom lutavfallet kom på avvegar i ei eller anna form, ville det kunna leia til forureining og til fare for liv og helsa for folk som vart eksponert. B, som hadde vore konsulent og prosjektleiar for slamprosjekta sidan juni 2006, kjende løyvet som Vest Tank AS hadde frå Klif.”

- (143) Dette sitatet tilsier at lagmannsretten har funnet at B forsettlig har medvirket til overtredelse av forurensningsloven § 78 første ledd. Sitatet trekker videre i retning av at han også har utvist forsett i forhold til at det kunne bli voldt fare for menneskers liv eller helbred, jf. annet ledd annet straffalternativ. Han påtok seg et oppdrag som lagmannsretten har funnet at han manglet kompetanse til – og det på et område med stort skadepotensial og hvor spesialkompetanse fremstår som helt nødvendig. Han var klar over at de andre deltakerne i prosjektet ikke hadde nevneverdig kompetanse. Da A spurte om det var behov får å tilsette inert gass i atmosfæren over lutavfallet i T3 i forbindelse med saltsyretilsettingen, svarte B at dette ikke var nødvendig. Han sørget ikke for at det

ble gjort analyser av lutavfallet, eller av avgassene fra forsøkene. Prosjektgruppen søkte på Internett etter erfaringer med tilsvarende prosesser uten å finne noe. Dette skulle ha ført til at B utviste ytterligere forsiktighet. Heller ikke det forhold at B bare har ført og fakturert 20 timer på dette oppdraget, er unnskyldelig. Man kan påta seg begrensede oppdrag, men da er det viktig at avgrensningen blir gjort klar. I dette tilfellet tok B ingen forbehold – og han var klar over at han var den som satt på den mest omfattende kompetansen i prosjektgruppen.

- (144) Til tross for disse forholdene har lagmannsrettens flertall kommet til at B skal frifinnes, og har begrunnet frifinnelsen slik:

”Ved avgjerda legg fleirtalet vekt på at B ikkje hadde noka formell rolle i Vest Tank AS, men vart førespurd tilfeldig fordi han var inne som konsulent i samband med slamprosjekta. Han brukte ikkje mykje ressursar på oppdraget – berre 20 timar over ein periode på om lag tre månader. Det vart ikkje skrive noka oppdragsavtale og det er uklårt kva oppdraget til B eigentleg gjekk ut på. B kom med framlegget og skisserte ein del detaljar ved tilsetjing av saltsyre, men han hadde ikkje det avgjerande ordet om at opplegget skulle gjennomførast. Han var ikkje beslutningstakar i Vest Tank AS. Prosjektgruppa han kom med i hadde ingen fast struktur. Den hadde ikkje noko presist mandat og vart oppfatta av B som eit opplegg for ‘brainstorming’.

Rettspraksis syner at ved lovbrott innfor særlovgjevinga har rådgjevarar berre vorte domfelt i tilfelle der vedkomande har handla med forsett, noko som ikkje gjeld for B sitt vedkomande.”

- (145) Ut fra det jeg har sagt tidligere innebærer det en rettsanvendelsesfeil å frifinne B på dette grunnlaget. Forurensningsloven § 78 krever dessuten ikke forsett for å kunne straffe rådgivere. Lagmannsrettens dom på frifinnelse av B kan etter dette ikke bli stående.
- (146) Aktor har nedlagt påstand om at Høyesterett avsier ny, fellende dom for B. Dette ble varslet allerede i ankeerklæringen. B har motsatt seg at det blir avsagt ny dom.
- (147) Etter straffeprosessloven § 345 kan det avsies ny, fellende dom dersom ”de nødvendige forutsetninger er til stede”. Vurderingstemaet er nærmere utpenslet i Rt. 1997 side 437 på side 440 til 441:

”Når tiltalte er frifunnet i lagmannsretten, bør Høyesterett vise stor forsiktighet med å avsi ny dom. Etter straffeprosessloven § 345 annet ledd annet punktum er lovens vilkår at ny dom kan avsies ”dersom de nødvendige forutsetninger er til stede”. I dette ligger for det første at lagmannsrettens premisser må gi tilstrekkelig faktisk grunnlag for å avgjøre skyldspørsmålet. Dertil kommer at lagmannsrettens dom, sammen med bevisførselen for Høyesterett, må gi grunnlag for en fullt forsvarlig straffutmåling. Når tiltalte er frifunnet i lagmannsretten, vil situasjonen oftest være at dommen bare i begrenset utstrekning gir en beskrivelse av forhold av betydning for en straffutmåling. Selv om Høyesterett har full kompetanse for så vidt gjelder de faktiske sider ved straffespørsmålet, kan det gi et utfredsstillende grunnlag for straffutmålingen om sentrale sider av faktum her må fastlegges gjennom den middelbare bevisføring for Høyesterett. I alvorligere saker må det også legges vesentlig vekt på om tiltalte motsetter seg ny dom.”

- (148) Rettspraksis fra de senere årene viser også at Høyesterett har vist tilbakeholdenhet med å avsi ny, fellende dom i tilsvarende tilfeller. Tatt i betraktning at B motsetter seg ny dom, og ettersom lagmannsrettens dom ikke inneholder opplysninger om i hvilken utstrekning han var involvert i det som skjedde etter møtet i prosjektgruppen 9. mai 2007, har jeg kommet til at det ikke bør avsies ny, fellende dom for B.

(149) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år.
2. A fradømmes for en periode på 5 – fem – år retten til å drive virksomhet eller være daglig leder eller sitte i et selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.
3. Lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 3 med ankeforhandling, oppheves.

(150) Kst. dommer **Arnesen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(151) Dommer **Normann:** Likeså.

(152) Dommer **Tønder:** Likeså.

(153) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(154) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år.
2. A fradømmes for en periode på 5 – fem – år retten til å drive virksomhet eller være daglig leder eller sitte i et selskaps styre hvor denne virksomheten krever tillatelse fra Klima- og forurensningsdirektoratet eller Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.
3. Lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 3 med ankeforhandling, oppheves.

Riktig utskrift bekreftes: